

*Засць Мар'яна Зіновіївна,
старший лаборант кафедри українознавства
ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет
імені І. Я. Горбачевського МОЗ України»*

Постановка проблеми. На тлі глобальних трансформацій у сучасному суспільстві виникають питання щодо динамічних змін в усіх сферах життя людини. Чи не найважливішого значення набуває питання розвитку системи освіти в Україні і, зокрема, медичної освіти, яка повинна відповідати світовим стандартам. Відтак актуалізується проблема дослідження особливостей інтеграції вітчизняної освіти у світову освітню систему, що потребує розгляду можливих способів подолання труднощів цього процесу.

Аналіз досліджень і публікацій свідчить, що науковці приділяють особливу увагу досягненню міжнародних стандартів у підготовці фахівців та інтеграції до європейського освітянського простору [2]. У цьому аспекті дослідники вивчають проблему підготовки іноземних студентів, розглядаючи результативність їхнього навчання і прагнення здобувати освіту в Україні як показник конкурентоспроможності українського ВНЗ [5], що знайшло відображення в основних положеннях Закону України «Про вищу освіту» [1] та Концепції формування системи експортування освітніх послуг України на період 2011-2020 рр. [3].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми полягає в тому, що досконало не вивчені особливості сучасної вищої освіти України у процесі інтеграції в світову освітню систему.

Мета даної статті полягає у дослідженні труднощів, які виникають на шляху інтеграції освіти українських ВНЗ у світову освітню систему.

Виклад основного матеріалу. Швидкий розвиток сучасного суспільства, інтеграція усіх галузей дали поштовх до постійної зміни та вдосконалення життєдіяльності, зокрема в галузі медицини та освіти. Відомо, що немає жодної людини, яка б не мала відношення до цих сфер життя. Питання життя і здоров'я будь-якого народу часто обговорюється на різних міжнародних самітах, де держави обмінюються досвідом охорони здоров'я та піклування про людей.

Розглянемо, що ж означає термін «інтеграція». Поняття «інтеграція», як і сам процес інтеграції, з'явилося в політичному словнику порівняно недавно, в 20-х рр. нашого сторіччя, і означало «вчення про інтеграцію». Його родоначальниками були німецькі вчені Р. Шмед, Х. Кельзен і Д. Шиндлер. Термін «інтеграція» (integrase – лат.) означає певну цілісність, структуру, вдосконалення. У цьому сенсі він застосовувався в природничих науках. Переносючи його в сферу аналізу суспільних відносин, згадані автори мали на увазі об'єднання людей, особливо держав, в якусь соціально-політичну спільність. Однак розвиток міжнародної спільноти, особливо у сфері економічних відносин, в той період ще не створив необхідних передумов для реалізації ідей інтеграції.

Після другої світової війни термін «інтеграція» почали застосовувати до позначення різних форм міжнародного співробітництва, який охоплює перш за все такі сфери міждержавних відносин, як освіта, економіка, медицина, техніка та ін. Що стосується діфініції поняття «інтеграція», то в науковій літературі, і власне в досвіді її здійснення, не можливо зустріти двох однакових визначень. Це можна пояснити, по-перше, наявністю безлічі моделей, типів інтеграційних процесів, які розрізняються за цілями і функціями, і, по-друге, відмінностями національних інтересів, які переслідують окремі держави або групи держав. Досвід післявоєнних десятиліть свідчить, що в політичних цілях, інтенсивності співробітництва, політичної гомогенності, що беруть участь в інтеграції держав, існують великі відмінності, що ускладнює вироблення загального визначення терміну «інтеграція» [7]. Водночас інтеграційні процеси відбуваються в усіх сферах життєдіяльності людини, в тому числі й у галузі охорони здоров'я.

Розподіл працівників охорони здоров'я між розвиненими країнами та країнами, що розвиваються, вкрай нерівномірний. Глобальна нестача працівників ще більше погіршується за наявного дисбалансу всередині країн [2, с. 5].

Україна входить до числа держав-миротворців, які відправляють своїх посланців на території, де відзначається низький рівень надання медичної допомоги. Відбувається постійний обмін досвідом, наведення нових контактів та співпраця з іншими країнами у сфері медицини, що потребує висококваліфікованих фахівців, котрі здобувають вищу медичну освіту в Україні.

У нашій країні на даний момент існує кілька десятків вищих медичних навчальних закладів чи не в кожній області, які приймають на навчання іноземних громадян зі всього світу. Більшість студентів-іноземців є вихідцями з країн Азії, насамперед Іраку, Індії, Китаю, Ізраїлю, Сирії, Туреччини, Африки (Марокко, Нігерія, Камерун), Європи, зокрема Польщі, та країн СНД, таких як Росія, Білорусія, Азербайджан та Туркменистан. Всього в українських медичних ВНЗ здобувають освіту студенти з 153 країн.

У результаті домінування кількісного підходу при вимірюванні інтернаціоналізації, прагнення українських ВНЗ до інтеграції у світовий освітній простір підміняється намаганням збільшити показники кількості іноземних студентів в університеті [6, с. 151].

Закон України «Про вищу освіту» сприяє міжнародному співробітництву у галузі вищої освіти і здійснює заходи щодо розвитку та зміцнення взаємовигідного міжнародного співробітництва у галузі вищої освіти в рамках двосторонніх і багатосторонніх міжнародних договорів і угод, зокрема у наданні послуг, пов'язаних із здобуттям вищої та післядипломної освіти, іноземним громадянам в Україні, а також підготовки наукових кадрів для іноземних держав [1].

Прикладом може слугувати ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України», у якому станом на 2012 рік здобувають освіту студенти з 60 країн світу, число яких складає приблизно 1215 осіб. Студенти-іноземці навчаються за спеціальностями «Лікувальна справа», «Стоматологія», «Фармація» та «Сестринська справа». Згадуючи історію появи перших іноземців у Тернопільській державній медичній академії в 1997 році, можна констатувати той факт, що їхня кількість значно збільшилася, адже тоді складала лише кілька десятків. На даний момент університет має можливість набирати до 500 студентів кожного нового навчального року.

Говорячи про розвиток медичної освіти в Україні, обов'язково необхідно враховувати той факт, що кожен лікар має бути не лише обізнаним у своїй сфері майбутньої професійної діяльності, а і йти в ногу з упровадженням інновацій у медичному обслуговуванні. Враховуючи загальну глобалізацію усіх сфер життя людини, потрібно готувати цілком конкурентоспроможного фахівця, який зможе самостійно створити умови для подальшого розвитку своєї діяльності. Специфічним є навчання іноземних громадян. Необхідно враховувати всі особливості кожної країни, а саме менталітет людей, їхні умови проживання, культуру та релігію. Ефективність надання медичної допомоги лікарями, звичайно ж, залежить від якості підготовки, тому якісне навчання та виховання студентів – майбутніх медичних працівників є чи не основним завданням будь-якого вищого медичного навчального закладу України.

З упровадженням сучасних галузевих стандартів вищої медичної та фармацевтичної освіти та системою ліцензування та сертифікації фахівців тісно пов'язані інновації в системі медичної освіти. Все це спонукало до перегляду змісту медичної освіти та розробки нових науково-педагогічних підходів до підготовки фахівців з медичних і фармацевтичних спеціальностей [4, с. 5].

Проте наша держава на даний момент не є близькою до отримання високих результатів в інтеграції вітчизняної освіти в світову освітню систему. Однією з головних причин даної проблеми є порівнювання цієї ж системи до підприємницької діяльності. Виникає конкуренція українських ВНЗ при встановленні міжнародних зв'язків з університетами інших країн. Таким чином утворюється так званий ринок освітніх послуг, коли кожен навчальний заклад збільшує число іноземних студентів, відкриваючи все нові і нові університетські філії й упроваджуючи інтернаціональні обміни студентами.

Університетська освіта провідних країн світу розвивається як експортна галузь. Розширення ринку міжнародних освітніх послуг знайшло відображення у збільшенні кількості іноземних студентів у ВНЗ України та прагненні отримувати додаткові кошти, що спонукає університети до комерціалізації своєї діяльності [5, с. 150].

Потрібно зауважити, що ні матеріальна, ні нормативна база системи української освіти не відповідає тим вимогам, які потребує світова освіта. Тому вищим навчальним закладам України складно конкурувати із зарубіжними, а тому доводиться запозичувати досвід колег з інших країн. Доцільно більше приділяти уваги якості та модернізації освіти, дотримуватись міжнародних освітніх стандартів.

Знаково, що Україна не надає широкого спектру освітніх послуг, багаточисленних спеціалізацій та певних освітньо-кваліфікаційних рівнів у порівнянні з іншими країнами. Поряд з цим, наприклад, у Великій Британії іноземці навчаються за програмами різної тривалості – починаючи від однорічних, які надають знання в якійсь певній галузі техніки або мистецтва, що дозволяє отримати державний сертифікат про освіту (Higher National Certificate) до семірічних медичних програм. Цикли (ступені) освіти тут теж різні, тобто студенти отримують на вибір ступінь бакалавра, магістра чи доктора філософії [3, с. 6].

Відомо, що диплом українського зразка не визнається багатьма країнами. Тому деякі студенти-іноземці, повернувшись додому, повинні скласти кваліфікаційний іспит зі своєї спеціальності, а іноді освоїти і цілий додатковий курс. Одним зі способів вирішення цієї проблеми є участь сучасної української освіти у Болонському процесі. Наша держава чітко визначила орієнтир на входження в освітній та науковий простір Європи та світу. Навчання в українських ВНЗ має забезпечувати високу якість підготовки фахівця, оскільки в її основі лежить принцип розділення навчального матеріалу, об'єктивність і прозорість оцінювання знань студентів, стимулювання до змагання в навчальній діяльності. Тому приєднання України до Болонської конвенції вимагає більш стратегічно якісних підходів до навчання. Професійна підготовка у межах Болонського процесу дозволить студентам, зокрема іноземцям, отримувати диплом міжнародного зразка, який би визнавався у Європі та інших країнах світу. Отже, здобуття вищої освіти майбутнім фахівцем, насамперед, у медичній сфері вимагає вдосконалення навчального процесу, створення нових чи вдосконалення старих навчальних планів, модернізацію науково-пошукової роботи тощо.

Висновки. Таким чином, приєднання до Болонської системи сприятиме вирішенню проблем сучасної освіти в Україні. А для цього потрібно удосконалити матеріальну та нормативну базу українських вищих навчальних закладів. Розширення міжнародних зв'язків і впровадження інноваційних технологій допоможе вирішенню вище зазначених проблем та пришвидшить інтеграцію сучасної вітчизняної освіти у світову освітню систему.

Перспективи подальших розвідок полягають у аналізі теорій європейської інтеграції та реалізації інтегративного підходу у фаховій підготовці майбутніх лікарів.

Резюме. У вищих медичних закладах України здобувають професійну освіту студенти з багатьох країн світу. Інновації в системі медичної освіти тісно пов'язані з упровадженням сучасних галузевих стандартів вищої медичної та фармацевтичної освіти та системою ліцензування та сертифікації фахівців. Удосконалення професійної підготовки іноземних студентів – майбутніх лікарів у ВНЗ України потребує реалізації інноваційних підходів до організації навчального процесу. Участь у Болонському процесі є ефективним вирішенням наведених вище проблем. Для України питання входження у світовий та європейський освітній простір є надзвичайно важливим, оскільки це є значним кроком ефективного приєднання до світового співтовариства. **Ключові слова:** інтеграція, освіта, іноземні студенти, міжнародна співпраця.

Резюме. В высших медицинских заведениях Украины получают профессиональное образование студенты из многих стран мира. Инновации в системе медицинского образования связаны с внедрением современных отраслевых стандартов высшего медицинского и фармацевтического образования и системой лицензирования и сертификации специалистов. Усовершенствование профессиональной подготовки иностранных студентов – будущих врачей в ВУЗ Украины требует реализации инновационных подходов к организации учебного процесса. Участие в Болонском процессе – это эффективное решение вышеприведенных проблем. Для Украины вопрос вхождения в мировое и европейское образовательное пространство является значительным шагом эффективного присоединения к мировому сообществу.

Ключевые слова: интеграция, образование, иностранные студенты, международное сотрудничество.

Summary. There a lot of students from different countries of the world, that acquires professional education in higher medical universities of Ukraine. Innovations in the system of medical education are closely related to the introduction of modern industry standards of higher medical and pharmaceutical education and the system of licensing and certification of professionals. The improvement of training of foreign students in universities of Ukraine, who are going to become future doctors, requires the realization of innovative approaches to the educational process. Participation in the Bologna process is an effective solution to the problems have been mentioned above. For Ukraine, the issue of joining into the international and European educational space is extremely important, because it can be a significant step effective accession to the world community. **Keywords:** integration, education, foreign students, international cooperation.

Література

1. Закон України «Про вищу освіту» № 2984-III, із змінами від 19 січня 2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.osvita.org.ua/pravo/law_05/
2. Карпенко В. Г. Досягнення міжнародних стандартів в підготовці іноземних фахівців та інтеграції до європейського освітняського простору / В. Г. Карпенко, Н. М. Пасієшвілі, Я. С. Почепецька // Проблеми сучасної медичної науки та освіти. – 2010. – № 2. – С. 4-6.
3. Концепція формування системи експортування освітніх послуг України на період 2011-2020 рр. (проект). [Електронний ресурс]. – Л., 2010 р.– Режим доступу: <http://ua.convdocs.org/docs/index-38108.html>
4. Лазоринець В. В. Вища медична освіта на сучасному етапі / В. В. Лазоринець, М. В. Банчук, О. П. Волосовець // Проблема сучасної медичної освіти. – 2008. – № 4. – С. 5-10.

5. Мотунова І. Г. Академічний капіталізм у ВНЗ України: постановка проблеми / І. Мотунова // Соціальні технології. Актуальні проблеми теорії та практики: зб. наук. праць. – Запоріжжя : Класичний приватний університет, 2012. – Вип. 53. – С. 148-156.
6. Мотунова І. Г. Іноземні студенти як показник конкурентоспроможності українського вишу (на прикладі Луганського національного університету імені Тараса Шевченка) / І. Г. Мотунова // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. – 2012. – №2. – С. 149-160.
7. http://refs.co.ua/83559-Modeli_sovremennyh_integracionnyh_processov.html